

15511

352 (56)

U-15

1873

U-18

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ

ՎԱԻԵՐԱՑԵԱԼ

Ի ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ՏՊԱԿՐՈՒԹԻՒՆ Օ՝ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Կ՝ ՊՕԼԻՍ

ԵՌԱՌԱՅԵԱՆ ԽԱՆ

1873

352(56)
U-15

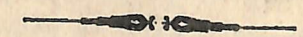
322356/
U-15

այս

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՀԱՄԱՐ

ՎԱԻԵՐԱՅԵԱՆ

Ի ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՂՈՅ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՄՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ · ԽՕՃԱՍՏՐԵԱՆ

1873

7319

Ա. Զ. Դ.

Թաղական խորհրդոց համար պատրաստեալ Հրահանգին այն մասերը, որ Սահմանադրութեան տրամադրութեանց հետեւելով, Թաղական խորհրդոց ընթացից կանոնաւորութեանը և անոնց պաշտաման ու պարտաւորութեանց ճշդութեանը համար, կեդր. վարչութեան կրօն. և քաղ. խառն ժողովոյ կողմէն՝ Ուսումնական և Տնտեսական խորհրդոց կարծիքն ալ առնելով սահմանուած են, փորձառութեամբ պիտի վերաքննուին՝ երբ հարկը պահանջէ, և երբ Թաղ. խորհուրդք իսկ իրենց փորձառութեան արդիւնքը առաջարկեն առ կեդր. վարչութիւն. և վերաքննեալ մասերը դարձեալ պիտի հրատարակուին: Բայց մինչև որ կեդրոնական վարչութիւնը սոյն Հրահանգին ամբողջին՝ կամ յաւելեալ և կամ յապաւեալ մասանց նորոգ հրատարակութիւն չընէ, սոյն Հրահանգը ամբողջ պիտի գործադրուի. և թէ Պօլսոյ և թէ գաւառաց Թաղական խորհուրդք պարտաւոր են ըստ այսմ վարուելու:

11 Յունիս 1873

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Ի Կ. Պօլս

ՆԱԽԱԳԱՀ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԻ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

ՄԿՐՏԻՉ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԽՐԻՄԵԱՆ

Դիւան Կրօնական Ժողովոյ

ԱՏԵՆԱԳԻՐ

Մ. Վ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

ԱՏԵՆԱԳԵՏ

ԹԱԴԷՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Դիւան Քաղաքական Ժողովոյ

ԱՏԵՆԱԳԻՐ

Ս. Պ. Պ. ՓԱԳԱԶԵԱՆՅ

ԱՏԵՆԱԳԵՏ

ՍԵՆԵԲԵՐԻՄ Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

99
39

2001

ՄԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳ

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ

Ա.

Ը Ն Տ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

1. Թաղական խորհուրդ(1) կը կազմուի այն թաղին կամ գիւղին մէջ, ուր եկեղեցի կայ, և այն եկեղեցին ալ իրեն սեփական ժողովուրդ ունի:

2. Իւրաքանչիւր թաղական խորհուրդ իր թաղին ժողովրդեան կողմէն կընտրուի:

Ամէն ազգային անհատ՝ որ 23 տարին լրացուցած է, և ընտրողութեան իրաւունքէն դատաստանապէս զրկուած չէ, (Տես Սահմ. յօդ. 67) իրաւունք ունի մասնակից ըլլալ ընտրութեան թաղական խորհրդոյ:

3. Ընտրական գործողութիւնները կատարելու համար եկեղեցւոյ Բարոզիչը կամ Աւագերէցը իր նախագահութեանը տակ Ընտրողական ժողով մը կը կազմէ, (Տես Սահմ. յօդ. 71):

4. Ընտրողական ժողովը կը բաղկանայ հրաժարեալ կամ առժամանակեայ թաղական խորհրդէն, և 3 էն մինչև 6 թաղին պատուաւոր անձերէն:

5. Իթէ հրաժարեալ կամ առժամանակեայ թաղական խորհուրդը չուզէ մասնակցիլ ընտրական գործողութեան, նախագահը կ'ընտրէ 6 պատուաւոր թաղեցիներ, և անոնցմով կազմեալ Ընտրողական ժողովը կը վարէ իր պաշտօնը:

Այսպէս կ'ըլլայ, երբ թաղական խորհուրդ մը վերընտրելի չըլլալու պայմանաւ լուծուի վարչութեան ձեռօք. նոյն լուծեալ թաղական խորհուրդը կը զրկուի Ընտրողական ժողովոյ անդամակցութենէ:

(1) Թաղ. խորհուրդք Կ. Պօլսոյ և չրջակայից մէջ ըստ տեղւոյն 3 էն մինչև 12 անդամներէ կրնան բաղկանալ. իսկ զաւառաց մէջ 3 էն մինչև 7 անդամներէ:

6°. Քուէարկութիւն և քուէհամար կը կատարուին ըստ ընտրական օրինաց, (Տես Սահմ. 72 էն 80 յօդուածը) :

7°. Ընտրական գործողութիւնք աւարտելուն պէս, ընտրողական ժողովը իր տեղեկագիրը կը պատրաստէ և ստորագրելով կը ղրկէ առ Ազգ. վարչութիւնն :

8°. Եթէ թաղը Կ. Պօլսոյ մէջ է՝ Կեդր. վարչութեան ֆաղ. ժողովը նոյն տեղեկագիրը քննելէն, և ընտրական գործողութեանց օրինաւորութիւնը ստուգելէն ետքը՝ կը վաւերացնէ. և Պատրիարքական կոնդա. կաւ կը հաստատուի թաղական խորհուրդը :

Իսկ եթէ թաղը կամ քաղաքը կամ գիւղը գաւառի մէջ է, Գաւառական վարչութեան ֆաղ. ժողովը կը վաւերացնէ. և Առաջնորդական կոնդակաւ կը հաստատուի թաղական խորհուրդը :

9°. Հաստատութեան կանգակն ընդունելով եկեղեցւոյ ֆարսիչը կամ Աւագ երէցը, կը հրաւիրէ ընտրեալները յեկեղեցի, և ծանուցանելով, կը շնորհաւորէ անոնց ընտրութիւնը :

10°. Թաղական խորհրդոյ պաշտօնը 4 տարի կը աւել, և հինգերորդ տարւոյն սկիզբը կը նորոգուին և վերընտրելի են :

11°. Թաղական խորհրդոյ անդամ մը եթէ շաբաթական նիստի երեք անգամ իրարու վրոյց բացակայ ըլլայ՝ առանց հիւանդութեան կամ ճանապարհորդութեան պատճառի, ազգարարութիւն կ'ընդունի թաղ. խորհրդէն. և եթէ յաջորդ նիստին դարձեալ բացակայ մնայ, երկրորդ ազգարարութեամբ իրեն կը ծանուցուի որ եթէ միւս նիստին դարձեալ բացակայ մնայ, ինքնին հրաժարեալ պիտի համարուի :

12°. Երբ սահմանեալ ժամանակէ յառաջ թաղական խորհրդականութենէ հրաժարողաց թիւը երեքի(1) հասնի, թաղական խորհուրդը պարտաւոր է ծանուցանել Ազգ. յին վարչութեան, որ յետ քննելոյ պատճառը՝ եթէ կայ, անոնց տեղ նորոգ ընտրութեան հրահանգը կուտայ :

13°. Եթէ թաղական խորհուրդ մը սահմանեալ ժամանակէն յառաջ հրաժարի, պարտական է իր հաշիւներն ալ ի միասին իր համարառու վարչութեան ներկայացնել, որ անմիջապէս նոր ընտրութեան հրահանգը կուտայ :

Կ. Պօլսոյ թաղ. խորհուրդք համարատու են Կեդր. վարչութեան, և գաւառաց թաղական խորհուրդք իւրաքանչիւրն իւր Գաւառական վարչութեան :

14°. Եթէ թաղական խորհուրդ մը հաշիւները չի տուած հրաժարի իր պաշտօնէն, Ազգ. յին վարչութիւնը առժամանակեայ թաղական խոր.

(1) Թէ և 3 հրաժարելոց տեղ նորոգ ընտրութիւն կըլլայ, բայց 5 անգամէ բացակայեալ խորհրդէ մը երբ 2-ը հրաժարին, նոյնպէս 3-ով բացակայեալ խորհրդէ մը երբ 1-ը հրաժարի, մնացեալ անդամք հրաժարելոց տեղ նոր ընտրութիւն ընելու համար պարտական են ծանուցանել վարչութեան :

հուրդ մը կը կարգէ, մինչև որ նախորդին հաշիւները առնուին, և ապա նոր ընտրութեան հրահանգը կուտայ :

Այսպէս՝ եթէ նոր ընտրութեան գէմ արգելք ելնէ, կամ թաղը յուզուի և դժուարին ըլլայ ընտրական գործողութիւններն սկսիլ կամ շարունակել, Ազգ. յին վարչութիւնն անմիջապէս առժամանակեայ խորհուրդ մը կը կարգէ, մինչև արգելքները բարձուին, կամ թաղը հանդարտելով ընտրական գործողութիւններն սկսիլ և շարունակել հնարաւոր ըլլայ :

15°. Երբ թաղական խորհրդոյ մը մեծագոյն մասը հրաժարի. մինչև հրաժարման թուականն եղած հաշիւն ալ ի միասին պարտական է ներկայացնել վարչութեան. ապա թէ ոչ առժամանակեայ խորհուրդ կը կարգուի, և փոքրագոյն մասն ալ նոյն առժամանակեայ խորհուրդին անդամ են : Իսկ եթէ փոքրագոյն մասը ամբաստանութեան ներքեւ է, դարձեալ առժամանակեայ թաղական խորհրդոյ անդամ են, մինչև քննութեան աւարտումը. այսպէս յաւարտ քննութեան ամբաստանութեան և հաշւոյ՝ հրաժարելոց տեղ նորոգ ընտրութիւն կըլլայ :

Թաղական խորհրդոյ մը վրայ ետքէն ընտրութիւն եթէ ըլլայ, մնացելոց ընտրութեան թուականէն սկսեալ 4 տարւոյ տեւողութիւն սիսի ունենայ, և ոչ թէ նոր ընտրելոց թուականէն :

Բ.

ՊԱՇՏՕՆ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

16°. Թաղական խորհրդոյ պաշտօնն է.

Ա. Իր թաղին ժողովրդեան տղային գործոց մատակարարութիւնը

Բ. Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը.

Գ. Վարժարանաց հոգաբարձութիւնը.

Դ. Աղքատաց խնամակալութիւնը.

Ե. Թաղեցւոց մէջ պատահած վէճերուն քննութիւնն ու խաղաղարարութիւնը :

17°. Թաղ. խորհուրդը սոյն պաշտօնները բոց ի վարժարանաց Հոգաբարձութենէն, ինք անձամբ՝ կամ իր մէջէն և կամ դրսէն և կամ խառն ընտրեալ հոգաբարձուոց միջոցաւ կը վարէ :

18°. Թաղ. խորհուրդ մը եթէ իր պաշտօնին և պարտաւորութեան համար ներքին կանոնադրի պէտք ունենայ, կը պատրաստէ Սահմանադ.

ըութեան և ներկայ Հրահանգի տրամադրութեանց համաձայն, և իր համարառու վարչութեան վաւերացնել տալէն յետոյ կը գործադրէ:

19°. Իսկ վարժարանաց համար ի հարկէ առանձին Հոգաբարձութիւն կը կազմէ, իր մէջէն կամ դրսէն և կամ խառն ընտրելով 3 էն մինչև 5 ուսումնական և ուսումնասէր անձինք: Աղջկանց վարժարանի խնամակալութիւնն ալ՝ եթէ կարելի է՝ ձեռնհաս տիկիններու կը յանձնէ, ապա թէ ոչ՝ Հոգաբարձութեան տեսչութեան ներքև կը թողու:

Թաղ. Խորհուրդը ընտրեալ Հոգաբարձութիւնն և խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ տեղւոյն Ուսումնական Խորհրդոյ, որոյէս զի անոր հետ դպրոցական խնդրոց վրայ յարաբերութիւն ունենան :

20. Թաղ. խորհրդոյ անօրէնութեան ներքեւ է եկեղեցւոյ սնտուկը . որոյ մուտքն են թաղին ժողովրդեան կողմէն տրուած թաղական տուրքը , եկեղեցւոյ և վարժարանի կալուածոց եկամուտները , եկեղեցւոյ հասոյթները , կտակաւ կամ ուրիշ կերպիւ եղած նուէրները , և յն :

Եւքն են՝ եկեղեցւոյ և վարժարանի սահմանեալ ծախքը, Սղգային
վարչութեան (կեդրոնական կամ Գաւառական) սնտուկին յատկացեալ
տուրքը, ու աղքատաց արուելիք օգնութիւնները, և ին :

21°. Երբ եկեղեցւոյ մը նիւթական վիճակը անբաւական ըլլայ, եթէ գաւառի մէջ է՝ Դաւառական վարչութեան, և եթէ Կ. Պօլսոյ մէջ է՝ Կեդր. վարչութեան պարտքն է ըստ կարելոյն անոր նպաստել :

Այսպէս երբ եկեղեցւոյ մը սեպհական ժողովուրդը նուազած ըլլայ՝ կամ անբաւական համարուի, եթէ գաւառի մէջ է՝ Գաւառական վարչութեան, և եթէ Կ. Պօլսոյ մէջ է՝ Կեդր. վարչութեան անմիջական տեսչութեանը ներքի կ'ըլլայ նոյն եկեղեցին :

22° Թաղական խորհուրդը պէտք է որ ըստ կարելոյն օրինաւոր
Դիւանատուն ունենայ իր յարաբերութեանց համար : Պէտք է նաև որ
Ժալիւն մէջ եղած ծննդոց, ամուսնութեանց և վախճանմանց արձա-
նագրութիւններն ընէ կանոնաւոր կերպով մասնաւոր տումարի մէջ :

23. Ամեն թաղական խորհուրդ պարտական է,

Ա. Եկեղեցւոյ և վարժարանի հասութից և կալուածոց(1) պահպա-
նութեանը և բարգաւաճմանը հոգ տանիլ.

Բ. թաղին մանուկներն և աղջիկները աղգային դաստիարակու-
թեամբ կրթելու փոյթ ունենալ, և թոյլ ու անհոգ ծնողները յորդորել
և պարտաւորել զանոնք՝ զաւակին վարժարան զրկելու, և կարօտեալ
ները ճրի դաստիարակել տայու :

(1) Աղղային կալուածները, ինչպէս նաեւ եկեղեցի և վարժարան և այլ շէնքեր՝ հրդեհի դէմ աստահովելու հոգ պիտի տանին Թաղական խորհուրդը, մեռածներու որ որ ապահովութեան տուններ (սփիւրթիւ) հաստատուած ըլլալով, շէնքերուն կողմէ :

24. Թաղ . խորհուրդը պարտական է եկեղեցւոյ և վարժարանի կալուածոց և ամենայն հաստատութեանց կալուածադրերուն օրինակը զրկել տեղւոյն Տնտ . խորհրդւոյ . և անոնց վիճակը ներկայացնել երկու տարին անգամ մը :

25°. Որ և է կալուածի համար, որ վարձու կը տրուի, Թաղ. խորհուրդը պարտական է ըստ օրինի դաշնագիր (քանթրաթ) ունենալ վարձակալին հետ, մէկ տարուան և առ առաւելն երկու տարուան համար: Երկու տարիէն աւելի միջոցով եթէ վարձու տալ հարկ ըլլայ, տեղւոյն Տնտ. խորհրդոյ հաւանութեանը պիտի դիմէ: Նոյնպէս Տնտ. խորհրդոյ պիտի դիմէ եթէ վարձակալին հետ նորոգութեան կամ շինութեան և այլ տեսակ սովորականէ դուրս դաշնագիր մը ընելու պէտքը տեսնուի:

26° Թաղ . խորհուրդքը որ և է գնումն և վաճառումն չիկրնար քնել ,
մինչև որ կանխառ տեղւոյն Տնտեսական խորհրդոյ հաւանութիւնը չառնու :

Ստիպողական պարագայի մը մէջ կրնայ շահաւոր բան մը գնել եւ անմիջապէս ծանուցանել Տնտ.խորհրդոյ. բայց որ եւ է շարժական եւ անշարժ ստացուածք չի կրնար վաճառել, առանց Տնտես. խորհրդոյ հաւանութիւնն առնելու կանխառ :

Իսկ եթե թաղի մը մէջ գտնուած եկեղեցիի և այլ ազդեցիկն հաստա-
տութիւն իրեն սեփական վաճառք ունի, Թաղ. Խորհուրդը վաճառքի օ-
րինաց համեմատ առուծախը կը կատարէ, և անգեկագրով մը կը ներ-
կայացնէ վարչութեան, և Պատրիարքական կամ Առաջնորդական կնքով
կը փաւերանայ անկէոր:

27. Թագ. Խորհուրդը դժամական վստահություն և վստահություն թիւն ի կրնար ընել, մինչև որ Տնտ. Խորհրդոյ հաւանութիւնը չառնուի թէ ընդհանրապէս վարուի, իր անդամոց անձնական պարագը պիտի համարուի :

28°. Որ և է փոխառութեան և այլ գոյացած պարտուց համար տրված պարտադիր (սէնէտ) թաղական խորհրդոյ կնիքը և անդամոց ամէնուն կամ մեծագոյն մասին ստորագրութիւնը պիտի կրէ :

29°. Թաղ. Խորհուրդը կորույն եկեղեցւոյ և վարժարանի կալուածոց վերաբերեալ նորոգութիւնները և շինութիւնները, բայց կոնխաւ հաճութիւն առնելով Տնա. Խորհուրդէն, ի բաց առեալ այն մանր մունր նորոգութիւնները կամ շինութիւնները. որոնք ոչ փոխառութեան պէտք ունին, և ոչ ալ եկեղեցւոյ սնտուկին ընթացիկ վիճակին խոչընդոտ կրընան րոյալ ։

30°. Թաղ. Խորհուրդն իր մէջէն կ'ընարէ Գանձապետը և իր մէջէն կամ դրսէն՝ Համարակալ, և Ատենապետի մը ու Ատենադպրի ընտրութեան հետ՝ կը ծանուցանէ Աղգային Վարչութեան :

Գանձապետը կ'ընէ որոշեալ ծախքերը ըստ հաշուեկշռի (պիււանէ), որ ամէն տարեգլուխ թաղ. խորհուրդը պիտի պատրաստէ յաջորդ տար-

նուան համար, և տեղւոյն Տնտեսական խորհրդոյ պիտի ներկայացնէ ի վաւերացումն: Նոյնպէս արտաքոյ կարգի ծախքերը կրնէ Գանձապետը ըստ որոշման թաղ. խորհրդոյ: Ամէն տարեգլուխ թաղ. խորհուրդը անցեալ տարւոյ հաշուեցոյցը անպատճառ պիտի ներկայացնէ Տնտեսական խորհրդոյ:

31°. Իւրաքանչիւր թաղ. խորհրդոյ նորոգ ընտրութեան ատեն Տնտ. խորհուրդը պէտք եղածին չափ վաւերացեալ տոււարներ պիտի տայ. օրինակի համար արձանագրութեան, սնտուկի, օրհաշուի, մայրհաշուի, շարժական և անշարժ ստացուածոց արձանագրութեան, կտակաց և ընդհանր տեսարակի որ պէտք կայ նոյն թաղին համար:

32°. Գանձապետը պարտական է սնտուկը մտած և ելած ամենայն դրամական գործողութիւն օրին արձանագրել սնտուկին տոււարին մէջ. անանկ որ երբ Տնտ. խորհուրդը սնտուկին տոււարն ուղէ կամ տեսնէ, ելից և մտից գումարները ճշդիւ պիտի երևան, և սնտուկի տետրին համեմատ սնտուկին վիճակը պիտի տեսնուի, բացը Գանձապետին անձնական պարտքը պիտի համարուի. և սնտուկին տետրէն դուրս եղած եկամտից և ծախուց արձանագրութիւն անվաւեր է:

Գ.

ՊԱՇՏՈՆ ՀՈԳԱՐԱՐԶՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉԱՐԱՆՆԵՐ

33°. Ազգային դատարարութեան և նախնական ուսմանց գլխաւոր և անհրաժեշտ աւանդելիքն են հետեւեալները,

(Ա. Կարգ) Ա. Քրիստոնէական վարդապետութիւն ըստ դաւանութեան Հայաստանեայց ուղղափառ եկեղեցւոյ. և Սրբազան պատմութիւն հին և նոր կտակարանաց:

Բ. Ազգային գրաբառ լեզու, ցեղարդմանութիւն Ս. Աւետարանի:

Գ. Ազգային Պատմութիւն հանդերձ Հայաստանի աշխարհագրութեամբ:

Դ. Եկեղեցական երգեցողութիւն:

(Բ. Կարգ) Ե. Տարերբ թուագիտութեան և Երկրաչափութեան հանդերձ Գծագրութեամբ:

Զ. Տարերբ Աշխարհագրական ուսմանց:

34°. Իւրաքանչիւր վարժարան այս ուսմանց դոնէ Ա. կարգին նախ.

նական գիտելիքը պիտի աւանդէ. և աշակերտը որոշեալ քննութիւնն անցընելէ և վկայագիրն ստանալէ յետոյ, կանցնի թէ այս ուսմանց ընդարձակ մասը և թէ այլ կարևոր ուսումներն առնելու ըստ Յայտագրի Ուսումնական խորհրդոյ կեդրոնական վարչութեան:

Հետեւաբար նախնական ուսմանց ընթացքն աւարտող աշակերտաց զարձեալ անհրաժեշտ պիտի աւանդուին՝ մինչև յաւարտ դպրոցական ընթացից հետեւեալները,

Ա. Քրիստոնէական վարդապետութիւն և Կրօնագիտութիւն, հանդերձ պատմութեամբ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ:

Բ. Ազգային գրաբառ լեզու, նախնեաց մատենագրութիւն:

Գ. Ազգային Պատմութիւն՝ հանդերձ ազգային հնախօսութեամբ:

Դ. Եկեղեցական երգեցողութիւն հանդերձ ձայնագրութեամբ յարմարաւորներու. եկեղեցական ժամերգութեանց կարգաւորութեանն ալ յատուկ խնամ տանելով:

35°. Իւրաքանչիւր վարժարանի մէջ ամէն օր որոշեալ ժամանակ ընդհանուր դասախօսութիւն պիտի ըլլայ բարոյականի՝ և ազգային և ընտանեկան կրթութեան վրայ:

36°. Այն վարժարանները, որ մասնաւորաց կամ ընկերութեանց ձեռքը կը մատակարարուին, և Ազգային վարչութեան պաշտպանութեան ներքե են. Ազգային վարժարանաց պէս պարտական են ընթանալ:

37°. Հոգաբարձութեանց գլխաւոր պարտքն է հոգ տանիլ նախնական գիտելեաց աւանդութեանը և անոնց դասատուաց և դասագրոց ընտրութեանը. Քրիստոնէականի և Կրօնագիտութեան, և Սուրբ Գրոց և եկեղեցւոյ Պատմութեան դասատուներն ընդունելով ըստ հրահանգի Կրօնական ժողովոյ, և այլ ուսմանց դասատուներն ընդունելով ըստ հրահանգի Ուսումնական խորհրդոյ:

38°. Դասատու և այլ դպրոցական պաշտօնեայ Հոգաբարձութեան պատասխանատու են միայն. և Հոգաբարձութիւնն ալ պարտադանցը յուղղութիւն հրաւիրելու և անուղղայներն իրենց պաշտօնէն արձակելու իրաւունքն ունի. բայց դասատուք ալ իրաւունք ունին գիտողութիւն կամ բողոք ներկայացնել Ուսումնական խորհրդոյ:

39°. Իւրաքանչիւր Հոգաբարձութիւն զինքն ընտրող թաղ. խորհրդոյ և իր տեղւոյն Ուսումնական խորհրդոյ պատասխանատու է. և պարտաւան է վարժարանի տեսչութիւնը վարել ըստ հրահանգի Ուսումնական խորհրդոյ: Իսկ եթէ ներքին ընթացքի համար յատուկ կանոնագրի պէտք ունենայ՝ կը պատրաստէ, և թէ թաղական և թէ Ուսումնական խորհրդոյ վաւերացնել տալէն յետոյ կը գործադրէ:

40°. Թաղ. խորհուրդը պարտական է ամեն ամառ գլուխ առանց յապաղման Հոգաբարձութեան վճարել որոշեալ ամսական գումարը եկեղեցւոյ սնտուկէն: Սոյն ամսական գումարը վարժարանին պիտոյիցը և

եկեղեցւոյ սնտուկին կարողութեան համեմատութեամբը կանխաւ կ'որոշուի թաղ. խորհրդոյ և Հոգաբարձութեան մէջ տեղւոյն Ուս. և Տնտ. խորհրդոց խորհրդակցութեամբը :

41°. Հոգաբարձութիւնը վարժարանաց նիւթական պիտոյքը կը հաշայ թէ եկեղեցւոյ սնտուկէն որոշեալ ամսականաւ, և թէ տղայոց ծընողներէն առած թոշակովը կամ ժողովրդէն բրած դպրոցական հանգանակութեամբը :

42°. Թաղ. խորհուրդն եթէ ժամանակէն յառաջ հրաժարի կամ լուծուի, Հոգաբարձութիւնը կը շարունակէ իր պաշտօնը, յաջորդէն ընդունելով յատկացեալ ամսական գումարը : Եթէ Հոգաբարձութեան մէջ թաղ. խորհրդոյ անդամ գտնուի, իր Հոգաբարձութեան պաշտօնը կարող է շարունակել :

43°. Իսկ եթէ Հոգաբարձութիւնը ժամանակէն յառաջ հրաժարի կամ լուծուի, թաղ. խորհուրդը ըստ հրահանգի Ուսումնական խորհրդոյ նոր ընտրութիւնը կընէ :

Եթէ թաղ. խորհուրդը չուզէ կամ չի կրնայ այս ընտրութիւնը փութացնել, Ազգային վարչութեան Ուս. խորհրդոյ պարտքն է անմիջապէս առժամանակեայ Հոգաբարձութիւն մը կարգել, և վարժարաններն անխորհրդով չի թողուլ :

44°. Հոգաբարձութեան պաշտօնը 4 տարի կը տևէ, և վերընտրելի են, եթէ թաղական խորհուրդն արժան գատի :

45°. Ազգային վարժարանի խնամակալութիւնը ալ յար և նման Հոգաբարձութեան պաշտօն ունին, և ազգային վարժարանաց մէջ եկեղեցական երգեցողութիւնը պարտաւորիչ չէ. անոր տեղ Աստուծոյ ծովութիւնն է անհրաժեշտ աւանդելի :

Դ.

ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ

46°. Թաղական խորհուրդը կ'ամբաստանուի կամ իր անդամներէն, և կամ իրմէ ընտրեալ Հոգաբարձութիւններէն :

47°. Ամբաստանութեան կամ բողոքոյ գիր կուղղուի առ Քաղ. Ժողով, որ կը յանձնէ պատկանեալ խորհրդոյ լսել անոնց :

48°. Վարչութեան խորհուրդը նախ բացատրութիւն կը պահանջէ ամբաստանեալ թաղ. խորհուրդէն. և երբ գոհացուցիչ չի գտնէ՝ քննիչ կը ղրկէ նոյն թաղը, և քննութեան արդիւնքը կը հաղորդէ Քաղաքա-

կան Ժողովոյ : Քաղ. Ժողովը ըստ տեղեկագրի և ըստ ծանրութեան թերութեանց կը դատէ զթաղ. խորհուրդը, կամ 'ի կանոնադասութիւն և 'ի կարգ հրաւիրելով զնա. կամ եթէ ծանր է ամբաստանութիւնն և աղայացեալ, կը լուծէ թաղ. խորհուրդը, վերընտրելի չըլլալու պայմանաւ :

Այնուհետ 'ի կանոնադասութիւն և 'ի կարգ հրաւիրեալ թաղ. խորհուրդ մը եթէ միւսանգամ ևս ամբաստանուի և հաստատուի, կը լուծուի՝ բայց վերընտրելի ըլլալու պայմանաւ. երբ դարձեալ ընտրուի և ամբաստանուի ու ամբաստանութիւնը հաստատուի, այն անգամին համար վերընտրելի չըլլալու պայմանաւ կը լուծուի :

49°. Երբ քննութիւնը ամբաստանող կամ բողոքող կողմին աննպաստ ըլլայ. եթէ ամբաստանութիւնը ծանր է, և կամ երկու անգամ ամբաստանող գտնուելով՝ չեն յաջողած հաստատելու, թէ թաղ. խորհրդոյ և թէ Հոգաբարձութեան անդամ ըլլան, կը լուծուին պաշտօնէ :

50°. Վարժարանաց Հոգաբարձութիւնն և խնամակալութիւնն ալ կ'ամբաստանուին կամ իր անդամներէն, կամ թաղ. խորհրդէն և կամ դասատուներէն :

Երբ ամբաստանութիւնը իր անդամներէն կամ դասատուներէն է, Ուսումնական կամ Թաղական խորհուրդը բացատրութիւն կը պահանջէ, և 'ի հարկին թաղական խորհրդոյ միջոցաւ քննութիւն կ'ըլլայ ըստ յանձնարարութեան Ուսումնական խորհրդոյ : Երբ Թաղական խորհուրդն է ամբաստանողը, Ուսումնական խորհուրդն իր կողմէն քննիչ կը ղրկէ. կամ 'ի հարկին իր ատենը կը հրաւիրէ թէ ամբաստանող խորհուրդը և թէ ամբաստանեալ Հոգաբարձութիւնը :

Ամբաստանութիւն մը երբ հաստատուի, Ուսումնական խորհուրդը կը տեղեկագրէ առ Քաղաքական Ժողովն 'ի անօրէնութիւն :

51°. Ինչ որ է ամբաստանեալ Թաղական խորհրդոյ համար, նոյնն է նաև Հոգաբարձութեան և խնամակալութեան համար :

52°. Թաղական խորհրդոյ և Հոգաբարձութեան դէմ թաղին ընտրողները միայն Ազգային վարչութեան կը բողոքեն, որ պատկանեալ խորհրդոյ կը յանձնէ պէտք եղած բացատրութիւնը պահանջել, և 'ի հարկին քննութիւնն ընել, և տեղեկագրել վարչութեան :

Այս օրինակոր ընթացքէն զատ եթէ ուրիշ միջոցի դիմեն ընտրողը, իրենց բողոքող ըլլալու իրաւունքէն զրկուած պիտի համարուին. և ըստ ծանրութեան յանցանաց պիտի դատուին, թէ հրապարակաւ նշաւակուելով և թէ յաջորդ ընտրութեան իրաւունքէն զրկուելով :

ՄԻՋՍՏՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎՃՐՁՈՒԹԵԱՆ

53°. Ազգային վարչութեան (կեդրոնական և Գաւառական) տեսուչ խորհուրդներն ի հարկին իրաւունք ունին միջամտել, և իրենց համարատու թաղական խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց գործառնութիւնքը քննել:

54°. Երբ Ազգային վարչութիւնը տեղեկանայ որ թաղական խորհուրդ մը կամ Հոգաբարձութիւն մը Ազգային Սահմանադրութեան և Կեդրոնական վարչութեան սահմանեալ օրինաց և հրահանգաց հակառակ ընթացքի մէջ են, և իրենց պաշտօնն ու պարտաւորութիւնը չեն կատարեր, իրաւունք ունի ազդարարութիւն ընել և բացատրութիւն պահանջել: Ի հարկին տեսուչ ևս կը զրկէ նոյն թաղը:

55°. Եթէ յամառին իրենց ընթացքին մէջ, վարչութիւնը տեսչին միջոցաւ, կամ զանոնք հրաւիրելով իր ատենը՝ քննութիւն կ'ընէ. եթէ յանցապարտ ելնեն, ի կանոնապահութիւն և ի կարգ կը հրաւիրէ:

Եթէ դարձեալ յամառին, կը լուծէ զանոնք:

56°. Եթէ թաղական խորհուրդ մը կամ Հոգաբարձութիւն մը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ վարդապետութեան և օրինաց, և Ազգային Սահմանադրութեան հիմնական սկզբանց հակառակ վարուած են. Ազգային մատակարարութեան և սեփականութեանց մէջ նենդութեամբ բռնուած, և Ազգային յառաջադիմութեան գիտմամբ միատակարար դրուած են, և Ազգային դատարարակութիւնն ու նախնական անհրաժեշտ գիտելիքները կամաւ զանց ըրած են, վերընտրելի չեն իրենց պաշտաման համար. ի բաց առեալ փոքրագոյն մասը, եթէ անհամամիտ և բողոքարկու է մեծագոյն մասին դէմ:

Իսկ երբ վերընտրելի չըլլալու չափ ծանր յանցանք մը չունենալով լուծուին, և նորոգ ընտրուելէն յետոյ միևնոյն ընթացքը շարունակեն, Ա. Բ. Գ. ազդարարութիւնն ընդունելէն յետոյ կը լուծուին՝ այն անդամին համար վերընտրելի չըլլալու պայմանաւ:

2013

Գլխ 2 շուրուշ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍՆՏՈՒԿԻՆ

Կը ծախուի ի Ղիւանատուն Պատրիարքարանի , և կը
զանուի Գրալճառաց քով :

